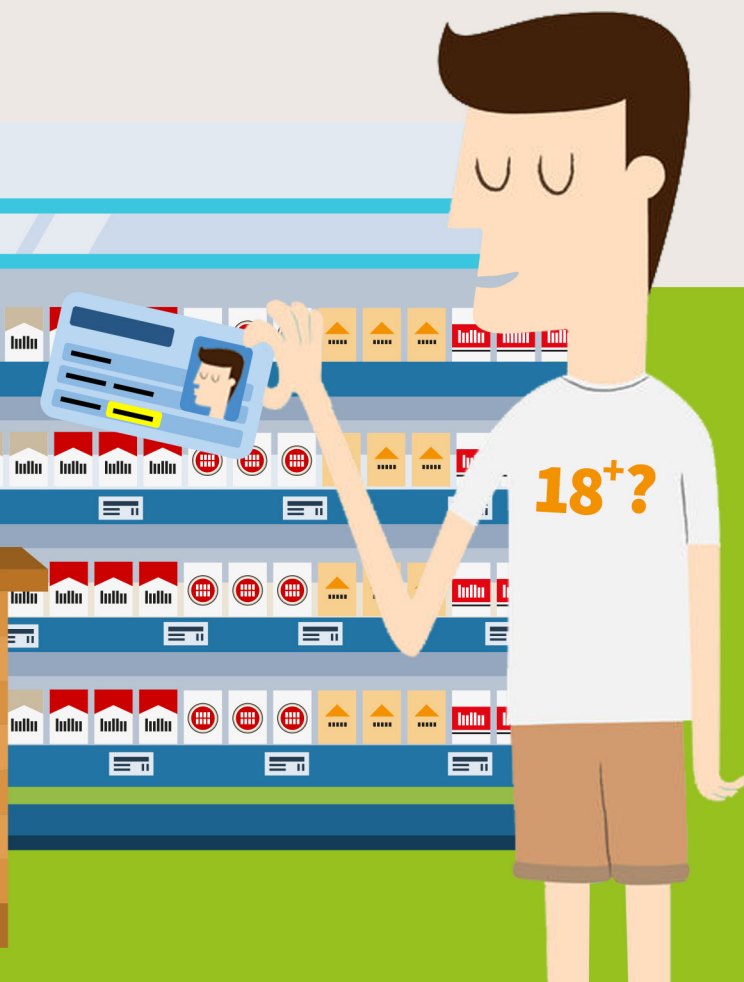


TASKFORCE

NALEVING LEEFTIJDGRENSEN TABAK



NIX18
NIET ROKEN - NIET DRINKEN



SAMENVATTING RAPPORT JUNI 2017

WAVE 6

Inhoud

| | | |
|-----|---|---|
| 1 | Inleiding | 3 |
| 2 | Resultaten Wave 6 | 4 |
| 2.1 | Naleving leeftijdsgrens met 17-jarigen | 4 |
| 2.2 | Naleving vergewisplicht met 18- en 19-jarigen | 5 |
| 3 | Conclusies | 6 |



1 Inleiding

Op 1 januari 2014 is de wettelijke leeftijdsgrens voor tabaksverkoop verhoogd naar 18 jaar. Uit verschillende onderzoeken is naar voren gekomen dat de naleving van de leeftijdsgrens nog niet overal volledig plaats vindt. Teneinde een structurele verbetering van de naleving van de leeftijdsgrens bij tabaksverkoop te bewerkstelligen, hebben de brancheorganisaties NSO, BETA, BOVAG, VNPI en TZN – met (financiële) ondersteuning van de tabaksfabrikanten – de Taskforce Naleving Leeftijdsgrens Tabak (TNLT) opgericht.

Alhoewel TNLT eerst een uitgebreidere doelstelling had, zijn de activiteiten in de praktijk sterk geconcentreerd rondom de verbetering van de naleving binnen de kanalen van tabak- & gemakzaken en benzinestations. Andere benaderde kanalen en/of commerciële organisaties hebben zich uiteindelijk niet bij het initiatief van de Taskforce aan willen sluiten. Andere branches hebben zelf een duidelijke aanpak ontwikkeld, zoals de supermarkten en de automatenexploitanten. Steekproefsgewijs zijn er wel zo'n 1.650 controles uitgevoerd bij drogisten, avondwinkels, snackbars en op treinstations. Het betreft hier alleen controles op de naleving van de vergewisplicht en er vond geen terugkoppeling van de resultaten naar het individuele verkooppunt plaats.



De kern van de TNLT-activiteiten wordt gevormd door het laten verrichten van een zeer groot aantal controles binnen de tabak- & gemakzaken en de benzinestations. Verder ondersteunt TNLT deze branches met het verstrekken van informatie, coördineren van activiteiten en ontwikkelen en produceren van ondersteunende winkelmaterialen.

De belangrijkste feiten over onderzoeken op een rijtje.

- De tabak- & gemakzaken en de benzinestations zijn vanaf november 2015 tot en met februari 2017 gecontroleerd op naleving van de **vergewisplicht** (je ervan vergewissen dat iemand minimaal 18 jaar is) door 18- en 19-jarigen (12.778 bezoeken) en de naleving van de **leeftijdsgrens** door 17-jarigen (5.014 bezoeken). Daarnaast zijn er ook 1.651 controles op de naleving van de vergewisplicht steekproefsgewijs verricht binnen andere kanalen (drogisten, treinstations, snackbars en avondwinkels).
- De brancheorganisaties voor tabak- & gemakzaken en voor benzinestations hebben in dezelfde periode voor een snelle terugkoppeling van de resultaten aan het individuele verkooppunt gezorgd. Hierdoor werden ondernemers direct geconfronteerd met de status van de naleving in zijn/haar winkel.
- Inmiddels zijn alle tabak- & gemakzaken en benzinestations één à twee keer gecontroleerd op naleving van de leeftijdsgrens en drie tot vier keer op de naleving van de vergewisplicht. Hoewel de naleving van zowel de vergewisplicht als de leeftijdsgrens nog verder kan worden verbeterd, is na ruim een jaar wel te concluderen dat de naleving structureel is verbeterd.

2 Resultaten Wave 6

In deze zesde en tevens eerste wave van 2017 is met zowel 17- als 18-19-jarige mysteryshoppers gewerkt. In principe zijn nu alle tabak- en gemakzaken en benzinestations (in totaal ruim 4.000 verkooppunten) gecontroleerd door een 17-jarige mysteryshopper. In de onderstaande tabellen worden bij de naleving leeftijdsgrens ook de cijfers van Bureau Nuchter toegevoegd.

2.1 Naleving leeftijdsgrens met 17-jarigen

tabel 1 Resultaten tabak- & gemakzaken naleving leeftijdsgrens 17-jarigen, Bureau Nuchter en TNLT

| Resultaten tabak- & gemakzaken | Nuchter voorjaar 2015 | TNLT Wave 2 jan/mrt 2016 | Nuchter voorjaar 2016 | TNLT Wave 3 apr/mei 2016 | TNLT Wave 4 jun/jul 2016 | TNLT Wave 5 aug/okt 2016 | TNLT Wave 6 jan/feb 2017 |
|-----------------------------------|-----------------------|--------------------------|-----------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| Controle leeftijd - niet verkocht | 36,3% | 56,6% | 56,7% | 72,2% | 68,1% | 66,0% | 60,4% |
| Controle leeftijd - wel verkocht | 20,1% | 21,3% | 22,9% | 16,0% | 14,0% | 13,5% | 20,2% |
| Geen controle - wel verkocht | 43,6% | 22,1% | 20,4% | 11,8% | 17,9% | 20,5% | 19,4% |
| | 100% | 100% | 100% | 100% | 100% | 100% | 100% |
| Omvang steekproef | 204 | 452 | 201 | 449 | 451 | 421 | 604 |

(Bronnen: TNLT en bureau Nuchter)

tabel 2 Resultaten benzinestations naleving leeftijdsgrens 17-jarigen, Bureau Nuchter en TNLT

| Resultaten benzinestations | Nuchter voorjaar 2015 | TNLT Wave 2 jan/mrt 2016 | Nuchter voorjaar 2016 | TNLT Wave 3 apr/mei 2016 | TNLT Wave 4 jun/jul 2016 | TNLT Wave 5 aug/okt 2016 | TNLT Wave 6 jan/feb 2017 |
|-----------------------------------|-----------------------|--------------------------|-----------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| Controle leeftijd - niet verkocht | 17,8% | 51,9% | 52,9% | 61,7% | 62,6% | 62,7% | 56,6% |
| Controle leeftijd - wel verkocht | 11,9% | 25,4% | 25,9% | 21,5% | 16,7% | 16,0% | 21,3% |
| Geen controle - wel verkocht | 70,3% | 22,7% | 21,2% | 16,8% | 20,7% | 21,3% | 22,1% |
| | 100% | 100% | 100% | 100% | 100% | 100% | 100% |
| Omvang steekproef | 101 | 484 | 104 | 507 | 526 | 464 | 656 |

(Bronnen: TNLT en bureau Nuchter)

2.2 Naleving vergewisplicht met 18- en 19-jarigen

tabel 3 Nalevingspercentage vergewisplicht in Wave 1, 2, 3, 5* en 6**

| | Wave 1 | | Wave 2 | | Wave 3 | | Wave 4 | | Wave 5 | | Wave 6 | |
|--|--------------|-------------|--------------|-------------|--------------|-------------|--------|--|------------|-------------|--------------|-------------|
| Tabak- & gemakzaken | | | | | | | | | | | | |
| Correcte naleving vergewisplicht ID gevraagd | 1.090 | 68,7% | 901 | 66,3% | 948 | 71,8% | | | 300 | 69,0% | 858 | 71,1% |
| ID niet gevraagd | 496 | 31,3% | 459 | 33,8% | 373 | 28,2% | | | 135 | 31,0% | 349 | 28,9% |
| Totaal | 1.586 | 100% | 1.360 | 100% | 1.321 | 100% | | | 435 | 100% | 1.207 | 100% |
| Benzinestations | | | | | | | | | | | | |
| Correcte naleving vergewisplicht ID gevraagd | 1.301 | 63,2% | 974 | 64,6% | 1.014 | 68,4% | | | 314 | 62,2% | 884 | 67,3% |
| ID niet gevraagd | 759 | 36,8% | 534 | 35,4% | 469 | 31,6% | | | 191 | 37,8% | 429 | 32,7% |
| Totaal | 2.060 | 100% | 1.508 | 100% | 1.483 | 100% | | | 505 | 100% | 1.313 | 100% |
| Overig | | | | | | | | | | | | |
| Correcte naleving vergewisplicht ID gevraagd | 100 | 40,7% | 311 | 38,7% | 114 | 37,3% | | | | | 145 | 49,0% |
| ID niet gevraagd | 146 | 59,3% | 492 | 61,3% | 192 | 62,7% | | | | | 151 | 51,0% |
| Totaal | 246 | 100% | 803 | 100% | 306 | 100% | | | | | 296 | 100% |

Bron: Panteia

* In Wave 5 is geen onderzoek gedaan in de categorie overige

** In Wave 4 is geen controle naar de vergewisplicht gedaan.

3 Conclusies

Ten opzichte van de Bureau Nuchter cijfers van 2016 laat TNLT Wave 6 (jan – feb 2017) een lichte stijging zien in de naleving van de leeftijdsgrens. Bij de tabak- & gemakzaken is dat 56,7% (Bureau Nuchter 2016) tegenover 60,4% (TNLT Wave 6). Bij benzinestations is het 52,9% (Bureau Nuchter 2016) tegenover 56,6% (TNLT Wave 6).

Uit deze zesde wave valt te concluderen dat de nalevingscijfers bij de tabak- & gemakzaken en de benzinestations op zijn best stabiel te noemen zijn. Dat betekent dat veel verkooppunten er nog niet zijn en dat verdere verbetering niet meer overal vanzelf gaat.

Zorgwekkend is de sterke groei in Wave 6 van het percentage “ID gevraagd en WEL verkocht”, zowel binnen tabak- & gemakzaken als benzinestations.

Het blijft daarom belangrijk dat zowel de tabak- & gemakzaken als de benzinestations, geholpen door de commerciële organisaties en de brancheorganisaties, zich blijven concentreren op het goed naleven van zowel de leeftijdsgrens als ook de vergewisplicht.

Tot slot, is er een duidelijk verschil tussen tabak- & gemakzaken en benzinestations ten opzichte van drogisterijen. Zo blijven drogisterijen nog steeds aanzienlijk achter bij de naleving.